

ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Γ΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Λιδαγμένο κείμενο

A1. Και αυτά επινοούσε, γιατί πρόσεχε μήπως κάποιο γένος αφανιστεί και αφού τα εφοδίασε σε ικανοποιητικό βαθμό με τα μέσα αποφυγής της αλληλοεξόντωσής τους, επινοούσε μέσα προστασίας για τις μεταβολές του καιρού (που προέρχονται) από τον Δία, ντύνοντάς τα και με πυκνά τριχώματα και με γερά δέρματα, ικανά να αντιμετωπίσουν την κακοκαιρία, αλλά κατάλληλα και για τις ζέστες, και για να χρησιμεύουν αυτά τα ίδια (τα τριχώματα και τα δέρματα) στο καθένα, όταν πηγαίνουν στις φωλιές τους, σαν στρώμα και σκέπασμα και ταιριαστό και δοσμένο από τη φύση και ακόμα βάζοντας για υποδήματα σε άλλα οπλές και σε άλλα [τρίχωμα και] δέρμα σκληρό και χωρίς αίμα. Ύστερα από αυτό εξασφάλιζε τροφές διαφορετικές για το κάθε είδος, δηλαδή για άλλα χορτάρι από τη γη, για άλλα καρπούς δέντρων και για άλλα ρίζες σε ορισμένα μάλιστα (από αυτά) επέτρεψε να είναι τροφή τους η σάρκα άλλων ζώων και σ' αυτά έδωσε μικρή γονιμότητα, ενώ σ' εκείνα που τρώγονταν από αυτά έδωσε μεγάλη γονιμότητα, εξασφαλίζοντας σωτηρία για το είδος τους.

B1.α. Χρόνος : Με τη λέξη «χρόνος» ο σοφιστής εννοεί την αρχή του χρόνου, την αρχή της δημιουργίας, το σημείο εκείνο που ακολουθεί τη θεογονία, δηλαδή τη γένεση των θεών. Είναι χαρακτηριστικό πως στην αρχαιοελληνική μυθολογική σκέψη υπάρχει μόνο θεογονία, και όχι κοσμογονία, όπως σε άλλες μυθολογίες ή στην εβραιοχριστιανική Γένεση. Αντίθετα από τον Ησίοδο, ο οποίος στη *Θεογονία* του αναφέρει, μετά τη δημιουργία των θεών, την ύπαρξη των ανθρώπων, χωρίς να εξηγήσει πώς πλάστηκαν και από ποιον (θεοκεντρική προσέγγιση), ο Πρωταγόρας μεταφέρει το κέντρο του ενδιαφέροντος στον άνθρωπο (ανθρωποκεντρική προσέγγιση). Στον μύθο του παρακολουθούμε τη διαδικασία με την οποία τα μεν ζώα «διαμορφώθηκαν», απέκτησαν δηλαδή το καθένα τις δικές του ιδιότητες, ο δε άνθρωπος απέκτησε τα χαρακτηριστικά εκείνα, τις αρετές, που συνιστούν τελικά την ανθρώπινη ουσία του. Θεωρείται σημαντική η προσφορά του πρωταγόρειου μύθου, γιατί σε αντίθεση με τις παραπάνω κοσμολογικές εκδοχές (*Θεογονία* του Ησιόδου κ.τ.λ.) εκφράζει μια αισιόδοξη ενατένιση της εξέλιξης του ανθρώπινου πολιτισμού. Συνιστά μήνυμα εμπιστοσύνης στην προοδευτική πορεία του ανθρώπινου γένους, το οποίο ξεκινώντας από ατελέστερες μορφές βίου κατέκτησε και κατακτά υψηλότερες βαθμίδες, αξιόλογα πολιτιστικά επιτεύγματα, σε μια προοπτική ανανεωνόμενων δυνατοτήτων για νέες κατακτήσεις. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο μύθος που διηγείται ο Πρωταγόρας πιθανότατα είναι δικό του δημιούργημα (μάλλον περιλαμβανόταν στο έργο του *Περὶ τῆς ἐν ἀρχῇ καταστάσεως*, που δεν έχει διασωθεί).

Θνητὰ γένη:

Σύμφωνα με τον πρωταγόρειο μύθο τα θνητά γένη τα ζώα και ο άνθρωπος δημιουργούνται μαζί από τους θεούς υπακούοντας στην ειμαρμένη, στη μοίρα, που είναι δύναμη αναπότρεπτη και ισχυρότερη ακόμη και από τους θεούς. Η ειμαρμένη γίνεται ο ρυθμιστής του χρόνου δημιουργίας των θεών και των θνητών πλασμάτων. Τα θνητά όντα γεννιούνται από κοσμογονικά στοιχεία από τα οποία τα σπουδαιότερα είναι το χώμα και η φωτιά. Η άποψη αυτή φαίνεται να ακολουθεί την κοσμογονική θεωρία του Παρμενίδη. Στη συνέχεια, όμως, με τη φράση «τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται» η άποψή του εμπλουτίζεται και από τη θεωρία του Εμπεδοκλή, σύμφωνα με τον οποίο τα έμβια όντα προήλθαν από τη σύνθεση της φωτιάς, του χώματος, του

νερού και του αέρα. Τα δύο τελευταία στοιχεία, το νερό και ο αέρας, δεν κατονομάζονται από τον σοφιστή. Η διαφοροποίησή τους αρχίζει κατά το στάδιο της βιολογικής συγκρότησης του είδους, δηλαδή το επιμηθεϊκό, και ολοκληρώνεται με το προμηθεϊκό.

B1. β. Η φράση «ἦν γάρ ποτε χρόνος» συνάδει με το λαϊκότροπο ύφος όλου του μύθου. Αποτελεί τυπική αρχή παραμυθιού και μέρος του σκηνικού, μια εξωτερική δηλαδή διακόσμηση που περιβάλλει την τελεολογική εξήγηση του Πρωταγόρα για τη δημιουργία του ζωικού βασιλείου και του ανθρώπου. Προβάλλει την έννοια του χρόνου ως κυρίαρχου φυσικού μεγέθους στο οποίο εγγράφεται η ύπαρξη των θεών και των θνητών όντων.

B2. Ο Πρωταγόρας με τον ανθρωπολογικό μύθο του Προμηθέα προσπαθεί να αποδείξει στο Σωκράτη ότι η πολιτική αρετή διδάσκεται. Πιο συγκεκριμένα λοιπόν, αφηγείται πως οι θεοί αφού έπλασαν σε ένα τους έμβιους οργανισμούς στο εσωτερικό της γης, στη συνέχεια ανέθεσαν τον εφοδιασμό τους με τις απαραίτητες ιδιότητες στους δύο Τιτάνες, τον Προμηθέα και τον Επιμηθέα. Αποφασιστική για την εξέλιξη του μύθου στάθηκε η επιθυμία του Επιμηθέα να αναλάβει την κατανομή των ιδιοτήτων παρά την επιπολαιότητά του, όπως δηλώνεται από το όνομά του. Έτσι, ο Επιμηθέας κατά τη διανομή των δυνάμεων στα ζώα παρέχει αρχικά απαραίτητα μέσα προφύλαξης από τους εχθρούς δηλαδή τα υπόλοιπα ζώα. Σε άλλα λοιπόν, έδωσε σωματική δύναμη και σε άλλα, που ήταν αδύναμα, ταχύτητα. Σε άλλα διένειμε όπλα, (όπως νύχια και δόντια,) ενώ σε άλλα μικρό σώμα, και ως όπλα για να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους, μοίρασε φτερά ή υπόγεια κατοικία. Τέλος, σε άλλα έδωσε μεγάλο σώμα, και ως όπλο για να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους, θα χρησίμευε η μεγάλη σωματική διάπλαση. («Νέμων δὲ... αἰστωθείη»).

Ο Πρωταγόρας εξηγεί τελεολογικά τον «νόμο της αναπλήρωσης» στη φύση, αφού σύμφωνα με τους βιολογικούς νόμους κάθε ζώο έχει εφοδιαστεί με τα αναγκαία μέσα επιβίωσης, αυτοσυντήρησης και διαίωνισης του είδους του. Ειδικότερα, παρατηρούμε ότι οι ιδιότητες μοιράζονται στα ζώα έτσι ώστε μία αδυναμία να αναπληρώνεται από μία ικανότητα, με σκοπό να εξασφαλίζονται με αυτόν τον τρόπο τόσο η ύπαρξη και η διαίωνιση του κάθε είδους («Ταῦτα δὲ ἐμμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος αἰστωθείη») όσο και η ισορροπία του οικοσυστήματος μέσα από την εξισορρόπηση των αντίρροπων δυνάμεων που λειτουργούν στο εσωτερικό του. («καὶ τᾶλλα οὕτως ἐπανισῶν ἔνεμεν.»)

B3. α. Ο μύθος είναι μία φανταστική αφήγηση που προέρχεται είτε από την παράδοση, είτε αποτελεί δημιούργημα κάποιου διανοητή (στην προκειμένη περίπτωση, ο μύθος που θα ακολουθήσει είναι μάλλον επινόηση του Πρωταγόρα). Έχει χαρακτήρα ποιητικό (που του προσδίδει χάρη και γοητεία) και συμβολικό (με τη χρήση κυρίως συμβόλων ή αλληγοριών). Ωστόσο, ο μύθος από μόνος του δεν είναι επαρκής μέθοδος απόδειξης ούτε μπορεί να οδηγήσει σε ασφαλή συμπεράσματα. Οι σοφιστές τον χρησιμοποιούσαν συχνά, γιατί καθιστούσε πιο εύληπτα τα νοήματα, τους επέτρεπε να εντυπωσιάζουν το ακροατήριό τους και να κάνουν επίδειξη γνώσεων. Με τον προσεγμένο, εξωραϊσμένο και συχνά ποιητικό λόγο οι μύθοι προκαλούν θαυμασμό, τέρπουν και συγκινούν. Ωστόσο δεν μπορούν να έχουν αποδεικτική ισχύ, γιατί είναι δημιουργήματα της φαντασίας.

β. Αισθητικά ο μύθος του Πρωταγόρα παρουσιάζει συνδυασμό στοιχείων λαϊκού ύφους και περίτεχνης συσσώρευσης ποιητικών εκφράσεων και σχημάτων λόγου. Με τον τρόπο αυτό το κείμενο αποκτά γλαφυρότητα και παραστατικότητα ώστε να γίνει εύληπτο και κατανοητό από το ακροατήριο.

Μεταφορά: ὑποδῶν τὰ μὲν ὅπλαῖς

Αντίθεση: χειμῶν - καύματα,

B4. 1. Ο Σωκράτης αμφισβητώντας τις παραδοσιακές ιδέες και αρχές αναζητά τη βαθύτερη αλήθεια των πραγμάτων.

2. Ο Σωκράτης καταδικάστηκε για πολιτικούς λόγους με πρόσχημα θρησκευτικούς.

3. Στην είσοδο της Ακαδημίας λέγεται ότι υπήρχε η επιγραφή «ἀγεωμέτρητος μηδεὶς εἰσίστω».

4. Στον διάλογο Πρωταγόρας επιλέγεται ως εισαγωγή ο διάλογος του Σωκράτη με έναν φίλο του έξω από το σπίτι του Καλλία.

5. Η διάλεξη ως σοφιστική μέθοδος είναι μέθοδος πειθούς, όχι μέθοδος κατάκτησης της αλήθειας.

B5. α. ἀμφιεννὺς μεταμπίεση

εἰμαρμένος μερτικό

κεράννυται εὐκρατο

προσηπτε αναπτήρας

B5. β. Παραιτήθηκε για προσωπικούς λόγους από τη θέση του διευθυντή.

Οι πιστοὶ προσευχήθηκαν με **εὐλάβεια** και κατάνυξη.

Δεν έβλεπε την **ώρα** να συναντηθεί με την οικογένειά του.

Αδίδακτο κείμενο

Γ1. Ο ίδιος άνθρωπος είναι που πρέπει να πει σωστά αυτό που πρέπει και να ελέγξει αυτούς που κατηγορούν την Ελένη, μια γυναίκα για την οποία έχει υπάρξει ομόφωνη και ομόψυχη και η πεποίθηση όσων έχουν ακούσει τους ποιητές, αλλά και η φήμη του ονόματός της, το οποίο έχει καταστεί υπόμνηση συμφορών. Εγώ, όμως, επιθυμώ προσδίδοντας κάποια λογική στο λόγο μου, από τη μια αυτή να την απαλλάξω από τις κατηγορίες που αυτή δέχεται άδικα, από την άλλη αφού αποδείξω ότι αυτοί που την κατακρίνουν λένε ψέματα και αφού δείξω την αλήθεια να σταματήσω την αμάθεια. Το γεγονός ότι αυτή η γυναίκα για την οποία γίνεται ο λόγος, είναι ως προς τη φύση και την καταγωγή της πρώτη ανάμεσα στους πρώτους άνδρες και γυναίκες δεν είναι άγνωστο ούτε σε λίγους, γιατί είναι γνωστό ότι μητέρα της ήταν η Λήδα και πατέρας της ο πραγματικός, ένας θεός, ενώ ο υποτιθέμενος ένας θνητός ο Τυνδάρεως και ο Δίας.

Γ2. α. εἵπωσι(ν), ὁμοφώνους, πίστει, ἔψευσο.

Γ2. β. «Ἡμεῖς δὲ βουλόμεθα λογισμοὺς τινὰς τοῖς λόγοις δόντες τὴν μὲν κακῶς ἀκούουσαν παῦσαι τῆς αἰτίας».

Γ3. α. ὁμόψυχος = κατηγορούμενο στο υποκείμενο ἢ πίστις και ἡ φήμη από το συνδετικό γέγονεν

τῶν συμφορῶν = ετερόπρωτος ονοματικός προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο μνήμη

τοὺς μεμφομένους = επιθετική μετοχή, αντικείμενο της μετοχής ἐπιδείξας

δείξας = χρονική επιρρηματική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο **ἐγώ**

τῆς ἀμαθίας = αντικείμενο στο **παῦσαι**

ὀλίγοις = δοτική προσωπική στην απρόσωπη έκφραση **ἄδηλον (ἔστι)**.

Γ3. β. «περὶ ἧς ὁμόφωνος...τοῦ ὀνόματος φήμη»: Δευτερεύουσα αναφορική ονοματική ως επιθετικός προσδιορισμός στο **γυναιῖκα**.

«ὁ τῶν συμφορῶν μνήμη γέγονεν»: Δευτερεύουσα αναφορική ονοματική ως επιθετικός προσδιορισμός στο **τοῦ ὀνόματος**.

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ ΤΩΝ
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ

«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΚΑΙ «ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

www.floropoulos.gr